

ÄÄNEKOSKI Konginkangas Jokela

Kivikautisen asuinpaikan
koekaivaus

Miikka Kumpulainen 2003

Kaivauskertomus

Kohteen nimi: Äänekoski Konginkangas Jokela
Muinaisjäännöslaji: kivikautinen asuinpaikka
Inventointinumero: 20

Lääni: Länsi-Suomen lääni
Kunta, kunnanumero: Äänekoski, 0992
Kylä, kylänumero: Konginkangas, 0459
Tila, rek.no: Jokela, 0992 0459 0003 0007

Maanomistaja: Äänekosken ja Konginkankaan seurakuntayhtymä
Katuosoite: Kauppakatu 12
Postinumero, -toimipaikka: 44100 ÄÄNEKOSKI

Peruskartta: 322205 KONGINKANGAS (Helsinki 1987)
KKJ koordinaatit: P: 6964160
I: 3439200

YKJ koordinaatit: X: 696416
Y: 343920
Z: 114 mmpy

Rahoittaja: Äänekosken ja Konginkankaan seurakuntayhtymä
Tutkimusaika: 21.07.2003 – 25.07.2003
Tutkimuksen tekijä: Keski-Suomen museo
Tutkimustapa: koekaivaus, koekuopat
Tutkimusala / kaivausala: 11310 m² / 48 m²

Kaivauksenjohtaja: Miikka Kumpulainen, FM
Piirtäjä: Kirsi Sipiläinen, FM
Kaivajat: 5 Keski-Suomen museon palkkaamaa henkilöä

Kaivauslöydöt: KM 34014:1-11, diaariopv. 1.10.2003
MV-negatiivit: 126247-126260

Kartat: Kartta 1 (yleiskartta 1:500), Kartta 2 (profiilikartta koekuoppa A2 1:20) ja Kartta 3 (tasokartta koekuoppa A2 1:20)

Peruskarttaote: PK 322205 KONGINKANGAS (Helsinki 1987)

Aikaisemmat tutkimukset: Poutiainen Hannu, Sepänmaa Timo 1996, inventointi
Löydöt: KM 29920:1-2

Tutkimusperuste

Peruste tutkimuksille oli Äänekosken ja Konginkankaan seurakuntayhtymän suunnittelema hautausmaan laajennus. Tutkimukset suoritettiin muinaismuistolain 15 §:n mukaisesti.

Kohteen sijainti ja kuvaus

Tutkimusalue sijaitsee Äänekosken Konginkankaan kylässä, Konginkankaan kirkon vanhan hautausmaan etelämuurin eteläpuolella. Alue on ollut vielä 1990-luvun alussa peltona. Vuoden 1996 arkeologisessa tarkastuksessa alue on ollut jo muutettuna puistomaiseksi hautausalueeksi.

Tutkimusalue pellon takana, kuvattuna etelästä

Tutkimusalueella on tehty voimakkaitakin maastonmuokkaamistöitä. Peltona ollessaan maata on kynnetty ja sekoittuneen maan maannoksesta päätellen rikastettu tuomalla savipitoista maa-ainesta muualta pellolle. Peltokäytön jälkeen alueen itäpäätyä on kuorittu pahimmillaan n. 1 m syvyydeltä ja kuorinnasta saadut maat on tasattu koko alueelle (myös kuoritululle alueelle) ja erityisesti tutkimusalueen eteläreunalla kulkevan kevyenliikenteen väylän pohjustukseksi / korotukseksi (tiedot Konginkankaan kirkkoherranvirastosta).

Kaivausmenetelmät

Tutkimusmenetelmänä käytettiin koekuopitusta, jotta voitaisiin kattaa mahdollisimman suuri pinta-ala verrattuna koko tutkimusalueen laajuuteen. Kaivaus suoritettiin lapiokaivauksena ja tarvittaessa kaivauslastoilla tasokaivauksena. Turpeenpoisto ja sekoittuneen maan poisto tehtiin aina lapioidella. Sekoittunut maa ja pintaturve tarkastettiin silmämääräisesti ja tarvittaessa seulottiin. Sekoittuneen maan poiston jälkeen kuopat kaivettiin lapioidella n.10 cm kerroksissa ja kulttuurimaan ilmentyessä vaihdettiin lastakaivaukseen. Maan vähälöytöisyyden ja tutkimusajan rajallisuuden vuoksi vain ne kuopat joista tuli kulttuurimaata seulottiin 5 mm silmäkoon seuloilla. Muita kuoppia seulottiin pistokoetyylisesti, jotta voitiin varmistua kuoppien tyhyydestä. Kulttuurikerroksettomat ja löydöttömät kuopat dokumentoitiin digikuvaamalla ne Samsung digimax 2.1 digitaalikameralla, sekä vaaitsemalla kuoppien pinta ja pohjakorkeudet.

Koekuoppien sijoittelu, mittaaminen ja piirrosdokumentointi

Koekuopat päätettiin sijoittaa tutkimusalueelle viiteen samansuuntaiseen, 90-165 metrin pituiseen linjaan. Linjojen välimatkat toisiinsa nähden vaihtelivat 10:stä 13 metriin. Linjat (A-E) sijoitettiin maastoon siten, että ne olivat yhdensuuntaiset uudeksi hautausmaaksi tarkoitetun viheralueen rajojen kanssa. Kulmaprisman avulla mitatuista linjoista saatiin

näin ollen itäkaako-länsiluodesuuntaisia. Koska osa tutkimusalueesta oli jo hautauskäytössä, jätettiin linjat D ja E näiltä osin kuopittamatta.

Koekuoppia kaivettiin yhteensä 48 kappaletta. Kooltaan 1m x 1m olevat kuopat pyrittiin sijoittamaan linjoille 15 metrin välein. Joissakin tapauksissa koekuoppia ei ollut mielekästä esim. maastossa olleiden esteiden vuoksi kaivaa tälle paikalle. Näissä tapauksissa koekuoppa kaivettiin linjalle mahdollisimman lähelle aiottua sijaintipaikkaa, kuitenkin tasametriluvun päähän edellisestä koekuopasta. Näin samalla linjalla sijaitsevien koekuoppien välimatkat toisiinsa nähden vaihtelevat 14:sta 17 metriin. Koekuopat A2 ja C8 laajennettiin kahden neliömetrin suuruisiksi, jotta niiden maannoksessa esiintyneet värjäymät saatiin tutkittua. Koekuoppien sijainti ja koot käyvät ilmi kartasta 1. Koekuopat voidaan paikantaa niiden tunnisteissa ilmenevän linjamerkinnän (A-E) sekä kunkin koekuopan järjestysnumeron (1-12) avulla.

Koekuopat kiinnitettiin maastoon mittaamalla suorakulmamittauksella pohjoisimpana sijaitsevien koekuoppien suhde hautausmaan eteläisimpään kiviaitaan nähden. Tämän lisäksi mitattiin vielä kahden koekuopan (E1 ja E3, koekuoppien kaakkoisnurkat) sekä kahden kirkkorakennuksen kulman väliset etäisyydet. Tutkimusalueen kiinnityksessä käytetyt kirkkorakennuksen kulmat on merkitty karttaan 1 pienillä mustilla nuolilla. Kiinnitettyjen koekuoppien etäisyydet kirkon etelä- ja länsikulmista ovat seuraavat:

Koekuoppa	Länsikulma	Eteläkulma
E1	62,5 m	47 m
E3	49 m	43,5 m

Korkeus siirrettiin kaivausalueella sijaitsevan varastorakennuksen kivijalkaan Äänekosken kaupungin mittaustoimistosta saadun Konginkankaan runkopistelistan (korkeusjärjestelmä N60) pisteestä nro 59552 (114,317 m m.p.y.). Kaivausalueen kiintopisteen korkeudeksi saatiin 114,40 m m.p.y.

Yleiskartan mittakaavaksi valittiin 1:500. Kartan pohjana on käytetty niin ikään Äänekosken kaupungin mittaustoimistosta saatua kaavakarttaa, johon on lisätty kentällä paikalleen mitatut koekuopat. Yleiskartasta käy myös ilmi uutta hautausmaata perustettaessa suoritettua maan kuorimis- ja täyttämistoimenpiteet, jotka ovat vaikuttaneet tutkittavan alueen maannoksen luonteeseen. Taso- ja profiilikarttoja (kartat 2 ja 3, 1:20) piirrettiin ainoastaan koekuopasta A2.

Kaivaushavainnot

Koekuoppien havaintojen ja löytöjen mukaan Jokelan kivikautinen asuinpaikka on sijainnut pääosin tutkimusalueen ulkopuolella.

Vain yhdestä koekuopasta (A2) todettiin kulttuurikerrostumia. Koekuopan A2 viereisestä kuopasta A3 saatiin tallennettua muutamia löytöjä sekoittuneen kerroksen alapinnasta, mutta näiden löytöjen merkitys on häviävä otettaessa huomioon tutkimusalueen aikaisempi maankäyttö. Lisäksi kyseisessä koekuopassa ei ollut kulttuurikerrostumia. Myös koekuopista C8 ja C9 tallennettiin löytöjä, mutta ne tulivat sekoittuneesta kerroksesta, jota on voitu liikuttaa aikaisemmin tasauksen yhteydessä muualta

tutkimusalueelta. Kuopassa C8 havaittiin maan värjäymää, joka paljastui kuoppaa laajennettaessa puun juuren aiheuttamaksi.

Tutkimusalueen maakerroksia leimasi maan viljelykäytön ja puistomaiseksi muokkaamisen voimakkuus, jotka olivat sekoittaneet tai muuten tuhonneet maakerroksia n. 20 – 40 cm syvyydelle nykyisestä maanpinnasta. Nykyinen maanpinnan taso oli puolestaan keinotekoinen suurimmalla osalla tutkimusalueesta. Tähän oli syynä alueen maanpinnan kuorinta ja tasaus hautuumaakäyttöä varten (puistomaisuus). Ainoastaan tutkimusalueen kaakkoisnurkkaa ei oltu kuorittu, sillä koekuopassa A1 oli havaittavissa sekoittuneiden kerrosten alapinnassa vanhaa maaperän rikastumiskerrosta.

Tutkimusalueen ulkopuolella etelä-kaakkoissuunnalla on asuinpaikaksi soveltuva muinaisrantapenkki, jonka luokse tarvittavia jatkotutkimuksia kannattaa keskittää.

Löydöt ja löytömäärät

Kaivauslöytöjen yhteinen määrä oli 2078 kpl, 223 g. Kaikki löydöt olivat kivikautisia. Tarkempaa ajoitusta ei voi tehdä ilman luonnontieteellisiä ajoituksia.

Löytöryhmät	Materiaali	Kpl	Paino
Kaavin	kvartsi	3	4 g
Iskos	kvartsi	34	56 g
Palanut luu	luu	2041	163 g

Palaneen luun sirujen joukossa on mm. kalan nikamia, putkimaisia ja nivelpintaisia luita, joista osasta on ehkä mahdollista tehdä lajiantalysejä.

Yhteenveto

Tutkimusalueen ja sen lähistön topografiaan on vaikuttanut mm. Muinais-Päijänteiden ranta- ja vesistövaihtelut. Tutkimusalueen etelä- ja lounaispuolella on selvät vanhat rantatörmät. Konginkankaan kohdalla Muinais-Päijänteiden rantakorkeus on n. 108 – 109 mmpy (Ristaniemi 1987, "Itämeren korkein ranta ja Ancylusraja sekä Muinais-Päijänne Keski-Suomessa", liitekartta III). Kyseiset korkeuskäyrät kulkevat juuri tutkimusalueen eteläpuolelta (ks. Kartta 1) ja muodostavat em. rantatörmät. Jokelan asuinpaikka soveltuu siten mesoliittiseksi asuinpaikaksi.

Jyväskylässä 16.10.2003

Miikka Kumpulainen
tutkija
KESKI-SUOMEN MUSEO

Liitteet

- Liite 1 karttaluettelo
- Liite 2 Löytöluettelo
- Liite 3 Mustavalkonegatiiviluettelo
- Liite 4 Koekuopat
- Liite 5 Valokuvat